

CZAS PIONIERÓW. POLITECHNIKA GDAŃSKA 1945

Barbara ZĄBCZYK-CHMIELEWSKA

Biblioteka Politechniki Gdańskiej,
tel.: 58 347 1347, e-mail: basiazch@pg.edu.pl

Streszczenie: 24 maja 2020 roku minęła 75 rocznica przekształcenia Politechniki Gdańskiej w polską państwową szkołę akademicką. Decyzja dotycząca odbudowy Politechniki i rozpoczęcia nauki po zakończeniu działań wojennych została podjęta na początku 1945 roku. W dniu 5 kwietnia 1945 r. przybyła do Gdańska delegacja Ministerstwa Oświaty, której zadaniem było zabezpieczenie, zorganizowanie i uruchomienie opuszczonej politechniki. W październiku 1945 roku rozpoczęto naukę na sześciu wydziałach. Powojenni twórcy Uczelni pochodzili z różnych środowisk naukowych, przede wszystkim z Politechniki Lwowskiej, Politechniki Warszawskiej i Uniwersytetu Wileńskiego, w tym wielu wybitnych profesorów, często z ogromnym dorobkiem naukowym i zawodowym oraz fachowców w dziedzinie przemysłu i życia gospodarczego. Przybywając do Gdańska rozpoczęli trudne dzieło tworzenia polskiej Politechniki Gdańskiej. Wszyscy oni włączyli się do prac przy odbudowie uczelni, przynosząc doświadczenie i tradycje, które kształtowały Uczelnię w pierwszych latach jej działalności.

Słowa kluczowe: Politechnika Gdańska, profesorowie Politechniki Gdańskiej, historia szkolnictwa, Gdańsk 1945.

1. WPROWADZENIE

W maju 2020 roku minęła 75 rocznica przekształcenia Politechniki Gdańskiej w polską szkołę akademicką. Dekretem Rady Ministrów KRN z dnia 24 maja 1945 r. powołano Politechnikę Gdańską - największą uczelnię techniczną Polski północnej.

Politechnika rozpoczęła swoją działalność w 1904 roku, jako *Königliche Technische Hochschule zu Danzig*. W 1921 roku została oddana w jurysdykcję Senatu Wolnego Miasta Gdańska. W okresie międzywojennym w politechnice oprócz Niemców studiowali studenci wielu narodowości. Dużą grupę stanowili studenci polscy, którzy utworzyli i działali w licznych polskich organizacjach studenckich. W wyniku zajęć antypolskich na politechnice zakończyli oni praktycznie swoje studia w marcu 1939 roku. W roku 1941 Politechnika została ostatecznie podporządkowana władzom w Berlinie i do 1945 funkcjonowała jako Wyższa Szkoła Rzeszy w Gdańsku (*Reichshochschule Danzig*) [1, 2].

W 1944 roku budynki uczelni zajęto na niemiecki szpital wojskowy, w którym mieściło się 3000 łóżek. W styczniu 1945 roku ostatecznie zawieszono zajęcia dydaktyczne w uczelni. W obliczu zbliżającego się frontu, niemieckie władze politechniki rozpoczęły ewakuację pracowników uczelni i zbiorów z Gdańska do Schmalkalden w Turynii, gdzie miano uruchomić politechnikę zastępczą [3].

Decyzja dotycząca odbudowy Politechniki jako polskiej szkoły akademickiej i rozpoczęcia nauki po zakończeniu działań wojennych została podjęta na początku 1945 roku. W Lublinie Rząd Tymczasowy Rzeczypospolitej Polskiej rozpoczął przygotowania do przejęcia budynków i urządzeń uczelni.

Na zakończonej w lutym 1945 roku konferencji jałtańskiej ustalenie nowych granic państwa polskiego, spowodowało włączenie m.in. Gdańska do Polski, przy jednoczesnym pozbawieniu możliwości zachowania Lwowa i Wilna. Decydowało tym samym o losie Polaków, którzy pozostali na terenach wschodnich, w tym kadry naukowej przedwojennych uczelni. Powojenny układ terytorialny Polski sprawił, że w latach 1945 i 1946 Politechnika Gdańska, podobnie jak Politechnika Wrocławska, zasiloną została przez wybitne siły naukowe w przeważającej większości z Politechnik - Lwowskiej i Warszawskiej, Uniwersytetu Wileńskiego oraz z innych uczelni.

2. GRUPA OPERACYJNA MINISTERSTWA OŚWIATY

W styczniu 1945 roku Rząd Tymczasowy RP rozpoczął przygotowania do przejęcia budynków i urządzeń uczelni oraz uruchomienia wyższej szkoły technicznej na Pomorzu. Zostały utworzone dwie grupy operacyjne Ministerstwa Oświaty do spraw zabezpieczenia i organizacji polskiej Politechniki Gdańskiej w obłożonym jeszcze Gdańsku.

Pierwsza grupa została powołana w Lublinie, na wniosek inż. Franciszka Otto, wychowanka i asystenta prof. Bartla na Wydziale Architektury PL. Delegowanie do prac organizacyjnych szkolnictwa wyższego w województwie pomorskim, podpisał dnia 30 stycznia 1945 r. wiceminister Biedowicz [4].

W Lublinie również nominację na organizatora i rektora przyszłej polskiej politechniki, podpisaną przez ówczesnego ministra oświaty S. Skrzyszewskiego, otrzymał prof. Stanisław Łukasiewicz, wybitny inżynier budowy maszyn, były profesor Politechniki Warszawskiej i Lwowskiej. Jego zadaniem miało być zorganizowanie zespołu oraz zabezpieczenie dóbr naukowych Politechniki Gdańskiej. Po zaproszeniu do współpracy profesorów Politechniki Lwowskiej, którzy jeszcze pozostali we Lwowie, powstał projekt przeniesienia ze Lwowa kadry naukowej *in corpore* do Gdańska i utworzenia polskiej Politechniki Morskiej. Na to nie zgodził się rząd lubelski, podając jako uzasadnienie konieczność organizacji uczelni technicznych również we Wrocławiu, Gliwicach, Krakowie,

w których lwowscy profesorowie mieli stanowić kadre kierowniczo-organizacyjną [5, 6].

Rys. 1. Dokument z 17 lutego 1945 roku delegujący inż. Kopeckiego do grupy operacyjnej (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Druka grupa operacyjna Ministerstwa Oświaty na miasto Gdańsk powołana została w Krakowie, gdzie minister oświaty S. Skrzyszewski podpisał 17 lutego odpowiednie nominacje. Jej zorganizowanie i kierownictwo powierzono matematykowi, dr. Stanisławowi Turskiemu z Krakowa, absolwentowi i docentowi Uniwersytetu Jagiellońskiego [4].

Głównym zadaniem delegacji było przejęcie i zabezpieczenie opustoszałych budynków dawnej uczelni i resztek pozostałego mienia ruchomego, zorganizowanie i uruchomienie polskiej uczelni technicznej w Gdańsku.

Rys. 2. Gmach główny politechniki, marzec 1945 (zbiory Sekcji Historycznej PG)

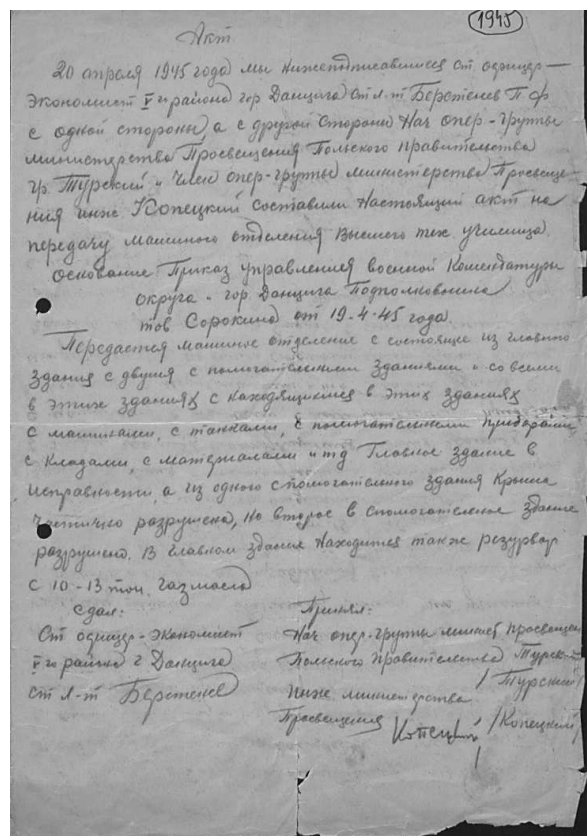
W dniu 5 kwietnia 1945 roku, w pięć dni po zakończeniu walk, do płonącego jeszcze Gdańska dotarła kierowana przez dr. Stanisława Turskiego delegacja Ministerstwa Oświaty, która oficjalnie objęła w posiadanie pozostałości po opuszczonej uczelni technicznej. W skład delegacji wchodził m.in.: inż. Kazimierz Kopecki, absolwent Wydziału Mechanicznego Politechniki

Lwowskiej, specjalista w zakresie elektrotechniki (związany z elektryfikacją Gdyni, budową elektrowni wodnej w Gródku i Żurze), dr Kazimierz Kubik, inż. Franciszek Otto i Stanisław Szamański, przedwojenny student Wydziału Budowy Okrętów a ponadto osoby, które miały zająć się organizacją szkolnictwa średniego i mierzalności. Byli to Jan Kilarski nauczyciel gimnazjum gdańskiego, dr Marian Pelczar i dr Jan Szwarz [4, 7].

3. ZNISZCZENIA I ODBUDOWA

Delegacja zastała uczelnię w znacznej części zniszczoną. Już wstępna ocena wskazywała, że potrzeba będzie wiele pracy i trudu do jej uruchomienia.

Najbardziej ucierpiał Gmach Główny. Pożar strawił centralną część budynku z główną klatką schodową oraz tylne trakty z aulą, rektoratem i biblioteką, gdzie runęły wszystkie stropy. Według szacunków ponad 60% jego kubatury uległo zniszczeniu. Pożar uszkodził również sąsiednią część Gmachu Wydziału Chemii. W dużym stopniu zniszczona została aparatura pomiarowa, urządzenia i inne pomoce naukowe. Budynek Laboratorium Wytrzymałości miał rozbitą część ściany frontowej z narożnikiem, natomiast niewielkim zniszczeniom uległy znajdujące się w nim maszyny. Ogólne zniszczenia całej uczelni oceniono na 16% kubatury [8].

Rys. 3. Dokument z 20 kwietnia 1945, przekazania przez rosyjskie władze wojskowe Hali Maszyn oraz 2 budynków pomocniczych, członkowi grupy operacyjnej inż. K. Kopeckiemu (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Brakowało najcenniejszej aparatury badawczej, urządzeń i precyzyjnych instrumentów wywiezionych do Niemiec wraz z księgozbiorem i aktami rektoratu. Pożoga i grabieże sprawiły rozproszenie i zniszczenie pozostałego wyposażenia i materiałów znajdujących się w katedrach, laboratoriach i innych pomieszczeniach Uczelni.

Rys. 4. Sklepienie holu przed Aulą PG, 1945. Fot. M. Jüngst (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Opracowany w maju 1945 roku *Projekt odbudowy i uporządkowania Politechniki Gdańskiej* [9] określał najpilniejsze zadania do wykonania, dotyczące m.in.: odbudowy całkowitej i naprawy dachów, remontu częściowo zniszczonych pomieszczeń, uporządkowania warsztatów ślusarskich i stolarskich, zabezpieczenia laboratoriów, zgromadzenia w jednym miejscu ocalałego wyposażenia, mebli i sprzętu, wyposażenia w niezbędne pomoce naukowo-dydaktyczne katedr i laboratoriów, gabinetów, sal kreślarskich i wykładowych, uporządkowania terenu wokół gmachów PG, naprawy ogrodzenia i bram.

Pierwsze prace, wobec ogromu zniszczeń terenu Uczelni, polegały na oczyszczeniu z gruzów i uporządkowaniu terenu, usunięciu pozostałości po szpitalu wojennym i pochówków zmarłych, oczyszczeniu i uporządkowaniu ocalałych pomieszczeń, zebraniu i zabezpieczeniu pozostałych urządzeń, aparatury, szkła i pomocy naukowych, księgozbiorów katedralnych. Do prac zorganizowano liczną grupę roboczą z miejscowej ludności. Przy zabezpieczeniu terenu, naprawie ogrodzeń i bram pracowali również pierwsi robotnicy-repatrianci z Politechniki Lwowskiej - Kania, Józef Szemberski oraz Władysław Szott [4].

Rys. 5. Prof. Włodzimierz Wawryk przed bramą Politechniki, kwiecień 1945 (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Do grupy operacyjnej zaczęli dołączać kolejni pracownicy naukowcy, jak prof. Włodzimierz Wawryk z PL, od kwietnia zaangażowany w organizację zwłaszcza Wydziału Chemicznego. Przyjeżdżali także przyszli studenci, którzy brali udział w odgruzowywaniu w ramach ustalonego 80-godzinnego obowiązkowego [11].

Status prawny Uczelni został uregulowany Dekretem Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 roku „o przekształceniu Politechniki Gdańskiej w polską państwową szkołę akademicką” (Dziennik Ustaw RP Nr 21, Warszawa, 11 czerwca 1945).

W budynku Laboratorium Maszynowym uruchomiono w maju 1945 pierwszą po wojnie elektrownię w Gdańsku, która oprócz Uczelni zasilala stocznice i port, a także sąsiadujące z politechniką budynki mieszkalne [7, 12]. W lipcu rozpoczęto odbudowę ścian i dachu Laboratorium Wytrzymałościowego. Przystąpiono też do odbudowy Laboratorium Chemicznego.

W sierpniu rozpoczęła działalność Biblioteka PG. Reaktywowana została też przedwojenna organizacja studencka Bratnia Pomoc Studentów Politechniki Gdańskiej.

Do najpilniejszych zadań należało rozwiązanie problemów bytowych i zapewnienie lokali mieszkalnych dla nauczycieli i studentów.

Rys.6. Śpiący studenci w sali wykładowej, 1945 (zbiory Sekcji Historycznej PG)

4. KADRA DYDAKTYCZNA

W kolejnych miesiącach coraz liczniej zaczęła do Gdańska napływać kadra dydaktyczna z przedwojennych polskich uczelni. Powojenni twórcy Uczelni pochodzili z różnych środowisk naukowych, przede wszystkim z Politechniki Lwowskiej, Politechniki Warszawskiej i Uniwersytetu Wileńskiego, w tym wielu wybitnych profesorów, często z ogromnym dorobkiem naukowym i zawodowym oraz fachowców z różnych dziedzin przemysłu i życia gospodarczego. Wracali również przedwojenni polscy studenci i absolwenci dawnej

Politechniki Wolnego Miasta Gdańska. Przybywając do Gdańska rozpoczęli trudne dzieło tworzenia polskiej Politechniki Gdańskiej. Wszyscy oni włączyli się do prac przy odbudowie Uczelni, przenosząc swoje doświadczenie i tradycje, które kształtowały Uczelnię w pierwszych latach jej działalności.

W grupie naukowców, którzy związali swoją przyszłość z Gdańskiem był pierwszy rektor i organizator naukowy Politechniki prof. Stanisław Łukasiewicz, a także dzięki jego usilnym staraniom i działaniom liczni przedstawiciele przedwojennej nauki, w tym duża grupa naukowców ze Lwowa.

Wyjazdy do Polski lwowskiej kadry i rodzin w wyniku akcji przesiedleńczej były organizowane i kierowane m.in. przez prof. Roberta Szewalskiego i prof. Edwarda Geislera. Większość transportów była kierowana do Gliwic, Wrocławia i Gdańska [6].

Do Gdańska przybyli m.in. pierwsi organizatorzy Wydziału Architektury: prof. Marian Osiński, jeden z animatorów lwowskiej szkoły architektury; prof. Witold Minkiewicz, specjalista od architektury monumentalnej; prof. Władysław Czerny (w 1945 organizator Urzędu Miasta Gdańska i jego wiceprezydent); art. malarz Władysław Lam; arch. Jan Borowski, historyk architektury i konserwator zabytków. Największy Wydział Mechaniczny tworzyli m.in.: prof. Maksymilian Tytus Huber, światowej sławy uczony, badacz teorii sprężystości; prof. Adolf Polak, twórca konstrukcji urządzeń okrętowych; prof. Robert Szewalski, specjalista energetyki cieplnej; prof. Władysław Floriański, inżynier budowy maszyn; prof. Edward Geisler konstruktor, technolog, prekursor inżynierii organizacji produkcji; prof. Mieczysław Dębicki, pionier przedwojennej polskiej motoryzacji; prof. Karol Taylor, konstruktor silników spalinowych. Twórcy pierwszego w Polsce Wydziału Budowy Okrętów: kmdr por. prof. Aleksander Rylke i prof. Aleksander Potyrała oraz światowy autorytet w dziedzinie hydrologii i hydrauliki, prof. Karol Pomianowski [13].

W grudniu 1945 roku kadra naukowa liczyła 112 osób, w tym: 8 prof. zwyczajnych i 28 na stanowisku profesora. Grupę 76 zatrudnionych stanowili: adiunkci, starsi i młodszy asystenci (często studenci ostatnich lat studiów technicznych w kraju), ponad 100 pracowników administracji i obsługi oraz 58 laborantów i nauczycieli zawodu. Część kadry naukowej oprócz pracy na Uczelni była zatrudniona poza Politechniką [7].

5. ORGANIZACJA UCZENIA

Dekret Rady Ministrów z dnia 24 maja 1945 r. (art. 2 pkt. 1) przewidywał utworzenie 4 wydziałów: Inżynierii Lądowej, Mechaniczno-Elektrycznego, Budowy Okrętów i Chemicznego. Na mocy zarządzenia Rektora Politechniki Gdańskiej utworzono jako odrębny Wydział Elektryczny oraz nowy Wydział Architektury, formalnie powołany odrębnym rozporządzeniem ministra oświaty dopiero 25 września 1945 roku.

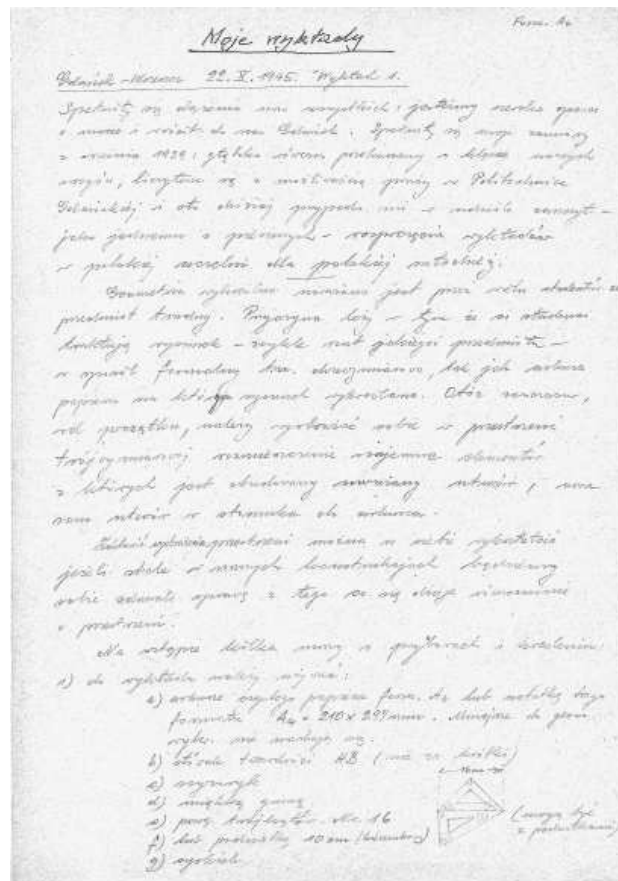
Władze Uczelni tworzyli: mianowany przez Ministerstwo Oświaty pierwszy rektor Politechniki Gdańskiej prof. Stanisław Łukasiewicz, prof. Edward Geisler - prorektor ds. nauki oraz dr Stanisław Turski - prorektor ds. dydaktycznych. Art. 3, pkt. 2 Dekretu określał szerokie uprawnienia rektora, analogiczne do kompetencji senatu, dziekana i rady wydziału w okresie organizacji Uczelni, obowiązujące do 30 sierpnia 1946 roku.

Rys. 7. Pierwsi rektorzy Politechniki Gdańskiej – prof. Stanisław Łukasiewicz i prof. Stanisław Turski (zbiory Sekcji Historycznej)

Organizatorami wydziałów i ich pierwszymi dziekanami zostali: prof. Marian Osiński - Wydział Architektury, prof. Aleksander Rylke - Wydział Budowy Okrętów, prof. Włodzimierz Wawryk - Wydział Chemiczny, prof. Kazimierz Kopecki - Wydział Elektryczny, prof. Karol Taylor - Wydział Mechaniczny oraz prof. Karol Pomianowski - Wydział Inżynierii Lądowej i Wodnej.

Pierwszoplanowym zadaniem było utworzenie struktury katedralnej i obsady kierowniczej, przeprowadzenie rekrutacji na pierwszy rok studiów oraz wyznaczenie terminu rozpoczęcia nauki. Rozpoczęto opracowywanie programów studiów, wzorując się na programach przedwojennych polskich uczelni, a przede wszystkim na systemie kształcenia Politechniki Lwowskiej.

Rys. 8 Rękopis wykładu Franciszka Otto wygłoszonego 22 października 1945 dla studentów (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Dzięki determinacji pierwszych naukowców, władz Uczelni, pracy pierwszych pracowników i studentów, 22 października 1945 roku rozpoczęto zajęcia dydaktyczne na sześciu wydziałach Politechniki: Architektury, Budowy Okrętów, Chemicznym, Elektrycznym, Mechanicznym oraz Inżynierii Lądowej i Wodnej. Pierwsze wykłady wygłosili: prof. Ignacy Adamczewski (uroczysty - w obecności wojewody Mieczysława Okęckiego oraz prezydenta KRN Bolesława Bieruta), oraz prof. Stanisław Turcki i prof. Franciszek Otto [10, 14]. Wykłady były prowadzone w najmniej zniszczonych budynkach: Laboratorium Maszynowego, Wydziału Elektrycznego, Instytutu Wytrzymałości i Auditorium Maximum.

W ciągu niespełna roku zostały zorganizowane od podstaw Wydziały, Katedry i laboratoria, które formalnie powołano Rozporządzeniem Ministerstwa Oświaty z dnia 16 marca 1946 roku (z mocą obowiązującą od 1 października 1945 roku).

Rys. 9. Prof. T. Huber podczas pierwszej uroczystej Inauguracji Roku Akademickiego 9 kwietnia 1946 roku (zbiory Sekcji Historycznej PG)

9 kwietnia 1946 roku w Auditorium Maximum odbyła się pierwsza uroczysta Inauguracja Roku Akademickiego, na której wykład inauguracyjny wygłosił prof. Maksymilian Tytus Huber [15].

6. STUDENCI

Już w miesiącach letnich 1945 roku przybywali pierwsi studenci z różnych regionów kraju, po doświadczeniach wojennych. Byli w różnym wieku i o zróżnicowanym poziomie posiadanej wiedzy i przygotowania do studiów. Studentami byli też uczniowie i absolwenci przedwojennej politechniki. Wszyscy oni włączyli się do prac przy odbudowie uczelni. Wielu z nich jednocześnie ze studiowaniem pracowało.

W pierwszym roku po wojnie w Politechnice Gdańskiej studiowało 1647 studentów różnych lat nauki: 16% stanowili studenci Architektury (262), 19% studiowało na Wydziale Budowy Okrętów (313), 11% na Inżynierii Lądowej i Wodnej (188), 13% na Wydziale Chemicznym (214), 16% na Elektrycznym (266) oraz 25% na Wydziale Mechanicznym (404). Pierwsze egzaminy dyplomowe zostały przeprowadzone już w 1946 roku [7].

Po uruchomieniu Politechniki w nowych warunkach 1945 roku rozpoczęła działalność reaktywowana Bratnia Pomoc Studentów Politechniki Gdańskiej. Do głównych zadań organizacji należało polepszenie warunków bytowych studentów w trudnym okresie powojennym, m.in. odbudowa

domów akademickich, zorganizowanie stołówek i wydawanie obiadów, zapewnienie podręczników i pomocy naukowych [11].

Rys. 10. Władysław Florjański podczas zajęć z rysunku technicznego w kreślarni na trzecim piętrze Gmachu Głównego, rok akademicki 1945/1946 (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Rys. 11. Studenci w kolejce do lekarza (zbiory Sekcji Historycznej PG)

Reaktywowano również Akademicki Związek Sportowy, Akademicki Związek Morski oraz Koło Studentów Techniki Okrętowej PG „KORAB”. Jesienią 1945 powstał Akademicki Krąg Harcerski „WODNIK”.

7. PODSUMOWANIE

Politechnika Gdańska - najstarsza uczelnia techniczna Pomorza - na stałe wpisała się w wielowiekową tradycję życia naukowego Gdańska. Po II wojnie światowej nową kartę historii Politechniki otworzyli ludzie, którzy wybrali Gdańsk i gdańską Uczelnię. Przybywając do zniszczonego miasta rozpoczęli trudne dzieło tworzenia od podstaw polskiej Politechniki Gdańskiej. Mieli znaczący udział w odbudowie i rozwoju Uczelni, tworzeniu kadry naukowej, kształceniu kadr technicznych. Podejmowali decyzje, które miały wpłynąć na przyszły kształt Politechniki.

Pracownicy i studenci Politechniki od początku brali udział w odbudowie i rozbudowie miasta oraz odradzającego się przemysłu, a przede wszystkim szeroko rozumianej gospodarki morskiej. Tworzyli koncepcje i kierowali odbudową oraz historyczną rekonstrukcją zniszczonego miasta. Ich dziełem było m.in. odtworzenie wspaniałej

architektury starego Gdańska, odbudowa i rozbudowa budowli wodnych, morskich i lądowych.

To właśnie ich wychowankom i współpracownikom przypadło w udziale kształcenie dalszych pokoleń inżynierów.

8. BIBLIOGRAFIA

1. Mazurkiewicz B.: Początki politechniki w Gdańsku, [w:] Wydział Elektrotechniki i Automatyki wczoraj i dziś, Księga jubileuszowa 1904-2004, Gdańsk 2004.
2. Mikos S.: Polacy na politechnice w Gdańsku w latach 1904-1939, Warszawa 1987.
3. Januszajtis A.: Zarys historii PG do 1945 r., [w:] Politechnika Gdańska. Wczoraj, dziś, jutro. Rok jubileuszowy 1994/1995, Gdańsk, 1994.
4. Otto F.: 25 lat działalności Politechniki Gdańsk [w:] Politechnika Gdańska 1945-1970, Księga pamiątkowa, Gdańsk 1970.
5. Politechnika Lwowska 1844–1945, red. R. Szewalski, Wrocław 1993.
6. Popławski Z.: Dzieje Politechniki Lwowskiej 1844-1945, Wrocław 1992.
7. Kopecki K.: Politechnika Gdańska w okresie dziesięciolecia 1945-1955, [w:] Politechnika Gdańska, 1945-1955. Księga pamiątkowa, pod. red. Mariana des Loges, Gdańsk 1958.
8. Bukowski B., Odbudowa Politechniki Gdańskiej. [w:] „Politechnika. Czasopismo Naukowo Techniczne Studentów Politechnik Krajowych”, Warszawa 1947, Nr 5/6, s. 180-187.
9. Projekt odbudowy i uporządkowania Politechniki Gdańskiej (fr.), Zbiory Sekcji Historycznej Biblioteki PG.
10. Otto F.: Wspomnienia 1998, rozmowa z prof. F. Otto z 31 lipca 1998 roku, Stefan Figlarowicz (fr.), Zbiory Sekcji Historycznej Biblioteki PG.
11. Fert M.: Wspomnienia z pracy w Bratniej Pomocy, organizacji studentów Polaków na Politechnice Gdańskiej do 1939 roku [w:] Jednodniówka Bratniej Pomocy Studentów Politechniki Gdańskiej 1923-1948, Gdańsk 1949.
12. Trzetrzewiński S.: Wydział Elektryczny [w:] Politechnika Gdańska, 1945-1955. Księga pamiątkowa, pod. red. Mariana des Loges, Gdańsk 1958.
13. Pionierzy Politechniki Gdańskiej, red. Z. Paszota, J. Rachoń, E. Wittbrodt, Gdańsk 1995.
14. Żakiewicz, M.: Gdańsk 1945. Kronika wojennej burzy, Gdańsk 2008.
15. Huber M.T.: „Technika współczesna a wiedza przyrodnicza” [w:] „Politechnika. Czasopismo Naukowo Techniczne Studentów Politechniki Warszawskiej”, Warszawa 1946, Nr 2, s. 38-44.
16. Politechnika Gdańska 501 lat wczoraj, dziś, jutro. Rok jubileuszowy 1994/1995, Gdańsk 1995.

TIMES OF PIONEERS. THE GDAŃSK UNIVERSITY OF TECHNOLOGY 1945

May 2020 marks the 75th anniversary of the transformation of the technical university in Gdańsk into a Polish technical higher education institution. The decision to reconstruct the university and restore its educational mission after World War II was taken in 1945. A delegation from the then-Ministry of Education visited Gdańsk on 5 April 1945 to secure, organise, and resume the operation of the abandoned building. A decree of the State National Council (KRN) dated 24 May 1945 established the Gdańsk University of Technology, the largest technical institute in northern Poland. Six faculties welcomed their students in October 1945.

The post-war fathers of the university originated from diverse academic circles; mostly from the Lviv Polytechnic, Warsaw University of Technology, and the Vilnius University. Among them were many eminent professors, often with abundant academic and professional achievements and experts in the industry. By coming to Gdańsk, they started the daunting task of building the Polish Gdańsk University of Technology. They all contributed to the revival of the institute by sharing the experience and traditions that shaped it in its first years.

Professors contributed significantly to the revival and development of the Gdańsk University of Technology, establishment of the teaching staff, and education of young engineers. Their effort moved forward the Polish shipbuilding, chemical, pharmaceutical, food, electrotechnical, and electronic industry, power engineering and transport. They created concepts for the reconstruction of Gdańsk and led the rebuilding of the devastated city while preserving its past air. Their work on hydraulic structures conditioned the expansion and construction of ports, roads, and hydroelectric power plants in Poland. It was their alumni and colleagues who took over the task of educating new generations of engineers.

Keywords: Gdańsk University of Technology, professors of Gdańsk University of Technology, history of of education, Gdańsk 1945.